

TRANSFORMACJE CYFROWE I TECHNOLOGIE INNOWACYJNE W EKONOMII

ZBIÓR MATERIAŁÓW Z MIĘDZYNARODOWEJ NAUKOWO-PRAKTYCZNEJ KONFERENCJI INTERNETOWEJ

Część 2.

ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

Частина 2.

Redakcja naukowa:
Ireneusz Żuchowski
Zoia Sharlovych
Olena Dudnyk

Łomża-Charków
14-15.03.2024

**MIĘDZYNARODOWA AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH W ŁOMŻY, RZECZPOSPOLITA POLSKA
PRYWATNA INSTYTUCJA SZKOLNICTWA WYŻSZEGO
"CHARKOWSKI UNIWERSYTET TECHNOLOGICZNY "SHAG", UKRAINA**

**МІЖНАРОДНОЇ АКАДЕМІЇ ПРИКЛАДНИХ НАУК В ЛОМЖІ, РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА
ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ХАРКІВСЬКИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ШАГ» (ХАРКІВ, УКРАЇНА)**

Redakcja naukowa:

dr inż. Ireneusz Żuchowski, dr Zoia Sharlovych, dr Olena Dudnyk

За науковою редакцією:

Іренеуш Жуховські, Зоя Шарлович, Олена Дудник

Transformacje cyfrowe i technologie innowacyjne w ekonomii [wydanie elektroniczne]: zbiór materiałów Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej Konferencji Internetowej, Łomża – Charków, 14-15.03.2024 r. / Redakcja naukowa: Ireneusz Żuchowski, Zoia Sharlovych, Olena Dudnyk. Łomża: Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży; Charków : PISZW "Charkowski Uniwersytet Technologiczny "SHAG", Ukraina. Wydawnictwo: MANS w Łomży, Część 2. 2024. 413 s. Format PDF ; publikacja internetowa ; depozytariusz instytucjonalny.

Цифрові трансформації та інноваційні технології в економіці [електронне видання] : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, Ломжа - Харків, 14-15.03.2024 / Наукові редактори: Іренеуш Жуховські, Зоя Шарлович, Олена Дудник. Ломжа : Міжнародна Академія Прикладних Наук в Ломжі; Харків : ПЗВО "Харківський технологічний університет "ШАГ", Україна. Видавництво: MANS в Ломжі, Частина 2. 2024. 413 с. PDF-формат ; мережеве видання ; інституційний депозитарій.

Recenzenci:

dr hab. Agnieszka Brelik, prof. ZUT, Zachodniopomorski Uniwersytet Techniczny w Szczecinie
prof. dr hab. Oleksandra Mandych, Państwowy Uniwersytet Biotechnologiczny, Ukraina

RADA REDAKCYJNA:

dr Olena Dudnyk, PISZW "Charkowski Uniwersytet Technologiczny "SHAG", Ukraina
dr inż. Ireneusz Żuchowski, prof. MANS, Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży, Rzeczpospolita Polska
dr Maria Majboroda, PISZW "Charkowski Uniwersytet Technologiczny "SHAG", Ukraina
dr Tymur Makushenko, PISZW "Charkowski Uniwersytet Technologiczny "SHAG", Ukraina
mgr Nataliia Moshenets, Pierwszy Ukraiński Bank Międzynarodowy, Ukraina
dr Nadiia Kolpachenko, PISZW "Charkowski Uniwersytet Technologiczny "SHAG", Ukraina
dr Zoia Sharlovych, Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży, Rzeczpospolita Polska

ISBN 978-83-969222-8-1

Zbiór powstał z gotowych materiałów dostarczonych przez autorów. Wydawca nie ponosi odpowiedzialności za materiały przekazane do publikacji.

Збірник сформований з готових матеріалів, наданих авторами. Видавець не несе відповідальності за надані до публікації матеріали.

Wydawnictwo: MANS w Łomży

Spis treści / Зміст

Wprowadzenie / Вступ	7
Майборода Марія, Дема Мар'яна	
РОЛЬ ЛІДЕРСТВА ТА ЕФЕКТИВНІ ПІДХОДИ МОТИВАЦІЇ В УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ В ЕПОХУ ІННОВАЦІЙ	9
Майбородіна Наталія, Герасименко В'ячеслав	
ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	19
Manachynska Yulia	
INNOVATIONS IN TEACHING AND LEARNING PRACTICES IN UKRAINE'S HIGHER EDUCATION	26
Митрофанова Лілія	
АНАЛІТИКА ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ УКРАЇНИ	31
Міщук Євгенія	
АНАЛІТИЧНІ НАВИЧКИ У КЕРУВАННІ ПЕРСОНАЛОМ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ	39
Мотрич Анна	
УКРАЇНСЬКА СТАРТАП-ЕКОСИСТЕМА ПІД ЧАС ВІЙНИ	45
Мошенець Наталія	
БЕЗПЕРЕРВНЕ ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ ПЕРСОНАЛУ ЯК СКЛАДОВА МЕНЕДЖМЕНТУ КОМПАНІЙ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ	51
Муромцева Юлія	
ТРАНСФОРМАЦІЇ РИНКУ ПРАЦІ В КОНТЕКСТІ НАСЛІДКІВ ПОВНОМАСШТАБНОГО РОСІЙСЬКОГО ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНУ	57
Нагаєв Віктор, Земляна Людмила, Вашечко Сергій	
ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ НАВИЧОК ПЕРСОНАЛУ АГРАРНИХ ФОРМУВАНЬ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	62
Нагаєв Віктор, Червоний Сергій, Безнос Євгеній	
ЦИФРОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕНЕДЖЕРІВ: ТЕХНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	72
Надтока Максим	
ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОЦЕСІВ УХВАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В ЧАСТИНІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ЯК РУШІЙНА СИЛА ВІДНОВЛЕННЯ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ЧАС	81
Наумова Тетяна, Старосільська Валерія	
РЕІНЖИНІРИНГ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ КОМПАНІЙ З НАДАННЯ ПОСЛУГ ДОСТАВКИ ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ	87
Neroda Tetyana	
METODY ZWIĘKSZANIA EFEKTYWNOŚCI ZARZĄDZANIA LOKALNYMI ŁAŃCUCHAMI LOGISTYCZNYMI W INTELIGENTNEJ FABRYKI DRUKU	93
Нестеренко Оксана, Крутова Анжеліка	
МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ІНДЕКСУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ ТА СУСПІЛЬСТВА	102

Омельяненко Галина, Парій Світлана ЗМІНА ВЕКТОРА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ З ТУРИЗМУ ВІДПОВІДНО ДО ЦИФРОВІЗАЦІЇ ГАЛУЗІ	112
Оніщенко Кристина, Кущенко Олена АНАЛІТИКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ	118
Опанасенко Віталій ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРОБЛЕМНО-РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ МАЙБУТНІМИ АГРОІНЖЕНЕРАМИ ДИСЦИПЛІНИ «СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ ТА МЕЛІОРАТИВНІ МАШИНИ»	123
Остапенко Роман ВВЕДЕННЯ В МЕТОДИ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ	129
Охман Наталя, Ільїна Ірина ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ ДИЗАЙНУ ЗАСТОСУНКУ ДЛЯ ЛЮДЕЙ З ДИСЛЕКСІЄЮ .	139
Охман Наталя, Лобасова Анастасія СПЕЦИФІКА РОЗРОБКИ ДИДАКТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ	145
Передера Альона АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ВПЛИВУ ВІЙНИ НА ДОСЯГНЕННЯ ЦСР В УКРАЇНІ	150
Petrov Viktor, Fomichova Anna, Smihunova Olena THE ROLE OF WORK MOTIVATION IN INCREASING THE COMPETITIVENESS OF THE ENTERPRISE	157
Побережна Владислава, Кущенко Олена АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ЦІН СУЧАСНОГО БУДІВЕЛЬНОГО РИНКУ УКРАЇНИ	162
Подяков Євгеній АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В ХЕРСОНСЬКІЙ ОБЛАСТІ	170
Покришень Дмитро, Антонова Марія ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ НАПИСАННЯ БІЗНЕС-ПЛАНУ	175
Пономарева Надія, Москаленко Павло, Золотухіна Світлана МОЖЛИВОСТІ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИВЧЕННІ ГРАФІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ..	185
Порфіренко Володимир, Дехтяренко Дмитро СТРАТЕГІЇ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОТРАНСПОРТУ В УКРАЇНІ	191
Порфіренко Володимир, Лойко Марія УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ	197
Проценко Наталія КОМПЕТЕНЦІЇ І ЗНАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ ...	204
Птуха Катерина, Кущенко Олена СТАТИСТИЧНЕ ВИВЧЕННЯ РИНКУ РІПАКУ В УКРАЇНІ	209
Пуш Олена НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ	217
Пшеничний Ілля СТРАТЕГІЧНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	221
Рехман Вікторія, Декалюк Олена СТРАТЕГІЯ ПЛАНУВАННЯ В УПРАВЛІННІ МІЖНАРОДНОЮ ФІРМОЮ	226

Саламаха Арсен РОЛЬ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВДОСКОНАЛЕННІ УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОЦЕСІВ	233
Савченко Сергій, Аблязова Наталія МАРКЕТИНГОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЗАЛУЧЕННЯ ПЕРСОНАЛУ	238
Савченко Катерина, Кущенко Олена СТАТИСТИЧНЕ ВИВЧЕННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	243
Сагачко Юлія ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ	252
Садовий Микола, Трифонова Олена, Булюбаш Сергій ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС РОЗРОБКИ ВІРТУАЛЬНОГО ВИКЛАДАЧА ДЛЯ ГЕЙМІФІКАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	258
Самусь Тетяна ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ПИТАНЬ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ В АГРАРНОМУ ВИРОБНИЦТВІ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	264
Свинаренко Наталія ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ОНЛАЙН-ФОРМАТІ ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ В УКРАЇНІ	270
Сергієнко Тетяна ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ ВИМІРИ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	278
Симоненко Єлизавета РОЛЬ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗРОБЦІ ВІЗУАЛЬНОГО КОНТЕНТУ	283
Стинич Олександр СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ З ВИКОРИСТАННЯМ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМИ СУБ'ЄКТАМИ	290
Storozhuk Dmytro DEVELOPMENT STRATEGY FOR EFFICIENT MANAGEMENT SYSTEM OF PRODUCTION REMAINS COLLECTION IN PRINTING ENTERPRISE	296
Сукач Олена, Сарана Леся ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ	302
Товкачова Анастасія, Федоренко Карина, Тимошенко Наталія ВПЛИВ ВІЙНИ НА ІННОВАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ	307
Феденко Дмитро, Онищук Ігор POWER BI ЯК ЗАСІБ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	314
Tsivka Vlada IT INDUSTRY AND UKRAINE'S DIGITAL FRONT: STATUS AND DEVELOPMENT PROSPECTS	319
Чекан Ольга, Жуковська Валентина ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ	327

Чеканюк Катерина ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ВЧИТЕЛЯ БІОЛОГІЇ ЗАСОБАМИ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ	332
Chemodanova Maryna NURTURING EXCELLENCE: THE CONTINUOUS DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL SKILLS IN MODERN SPECIALISTS	339
Черненко Варвара, Костенко Оксана ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОГО ІНТЕЛЕКТУ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ	344
Черненко Оксана, Кіпнятков Володимир, Стусь Сергій РОЛЬ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЛОГІСТИЦІ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ В УКРАЇНУ	351
Черненко Оксана, Лисенко Давід АНАЛІЗ ВПЛИВУ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ, ЕЛЕКТРОННИХ КУРСІВ ТА ІНШИХ ЦИФРОВИХ РЕСУРСІВ НА ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК	359
Chutova Natalia "SOFT SKILLS" COMPETENCES: SOCIOLOGICAL ANALYSIS	364
Shmyhel Olha MODERN DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY IN ACCOUNTING	372
Shpilkin Andrii LEADERSHIP IN THE DIGITAL TRANSFORMATION ERA: DEVELOPING SOFT SKILLS FOR STUDENT COMPETITIVENESS	379
Шутяк Дарія, Петренко Ольга СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ В ГАЛУЗІ СТРАХУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	385
Щеглова Ярослава, Кущенко Олена АНАЛІТИКА ВАЖЛИВОСТІ РІЗНОСТОРОННЬОЇ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ	390
Shcherban Elena WAYS TO ACTIVATE RISK INVESTMENTS IN THE SPHERE OF INNOVATION IN UKRAINE CONSIDERING GLOBAL EXPERIENCE	394
Юденкова Олена СИХРОНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ З ТРЕНДАМИ РИНКУ ПРАЦІ ТА ПОТРЕБОЮ НА СУЧАСНІ КВАЛІФІКАЦІЙНІ НАВИЧКИ ФАХІВЦІВ ШЛЯХОМ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСТНОГО ПІДХОДУ	403

СТАТИСТИЧНЕ ВИВЧЕННЯ РИНКУ РІПАКУ В УКРАЇНІ

Птуха Катерина, здобувач вищої освіти другого магістерського рівня

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

misskatya290@gmail.com

Кущенко Олена, кандидат економічних наук (PhD), доцент ЗВО,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

lena_kush@ukr.net

Анотація. Використання ріпаку в сучасному світі має велику актуальність та визначається його важливою роллю у різних сферах. Ріпак є ключовою культурою в сільському господарстві, який забезпечує виробництво олії та кормів для тварин. Також, ріпак є важливим ресурсом для виробництва біопалива, що відповідає сучасним тенденціям розвитку енергетичного сектору та допомагає зменшити залежність від традиційних джерел енергії, сприяючи при цьому боротьбі зі зміною клімату. Країни, які розвивають виробництво ріпаку, можуть вигравати на експорті цієї продукції, забезпечуючи стійкий економічний розвиток та позитивно впливаючи на торговельний баланс.

Ключові слова: товарна категорія, ріпак, експорт, імпорт, тенденції.

Abstract. The use of rapeseed in the modern world is of great relevance and is determined by its important role in various fields. Rapeseed is a key crop in agriculture, providing oil and animal feed production. Also, rapeseed is an important resource for biofuel production, which is in line with current trends in the energy sector and helps to reduce dependence on traditional energy sources, while contributing to the fight against climate change. Countries that develop rapeseed production can benefit from exports of this product, ensuring sustainable economic development and a positive impact on the trade balance.

Keywords: commodity category, rapeseed, exports, imports, trends.

Постановка проблеми. Товарна категорія «ріпак» є недостатньо вивченою культурою, саме тому статистичне дослідження ринку ріпаку є актуальним не тільки для визначення основних факторів впливу на дану аграрну категорію, виявлення динаміки, визначення напрямків їх покращення, але і для прогнозування подальших тенденцій на ринку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичному аспекту розвитку ринку ріпаку присвячені праці Супіханова Г. Б., Сакви О. В., Маслака О. В., Кернасюка Ю. В. Практичними аспектами ринку ріпаку займалися Чехова І. В., Чехова С. А., Мельник В.,

Тонюк М. О. Підводячи підсумок можливо відзначити, що в працях вищеперерахованих науковців розкриваються вузькі аспекти ринку ріпаку, які не мають системного комплексного вивчення загальної товарної категорії [1, С.144].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. При статистичному дослідженні ринку ріпаку зазвичай аналізуються окремі аспекти, що впливають на товарні потоки ринку ріпаку, при цьому не достатньо дослідженими є динаміка експорту та імпорту, їх тенденції та комплексні теоретичні засади аналізу ринку ріпаку.

Формування цілей статті (постановка завдання). Дана стаття — це аналітичний розгляд стану та особливостей ринку ріпаку в Україні, його динаміки та основних тенденцій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним з найголовніших показників, що прямо впливає на торгівельну потужність країни є зібрана площа товарної категорії. Завдяки оцінці даного показника можливо оцінити ефективність використання площі зборів шляхом зіставлення площі зборів та загальним обсягом продажу, за допомогою регіонального розрізу виявити найбільш продуктивні області та спрогнозувати тенденції їх розвитку (рис. 1).

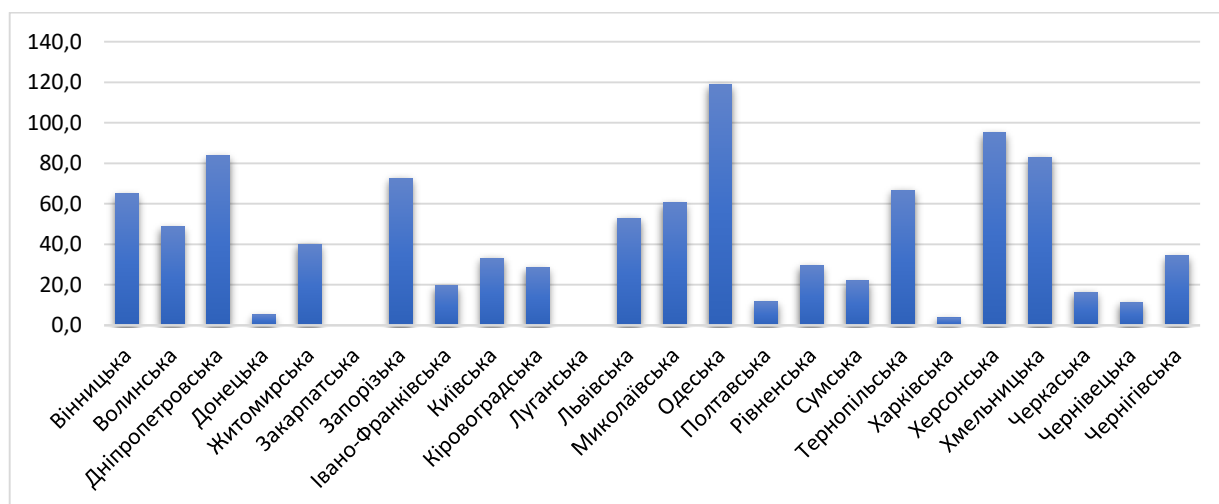

Рисунок 1 – Структура регіонального розрізу зібраної площі ріпаку станом на 01 грудня 2021 року

Джерело: рисунок створено автором на основі опрацьованих даних: Ukrainian Statistical Information Base. State Statistics Service of Ukraine [2]

В ході аналізу були виявлені наступні регіональні особливості: Тернопільська область має найвищу урожайність – 38,3 центнерів з 1 га, що може свідчити про сприятливі агрокліматичні умови та високий рівень сільськогосподарської ефективності. Вінницька та Житомирська області мають велику площу зібрану, що може бути пов'язане з інтенсивним розвитком сільськогосподарського сектора у цих регіонах. Донецька область має одну з

найнижчих урожайностей, що на нашу думку першочергово зумовлено політичними чинниками та тимчасова окупація територій з 2014 року. Загалом аналіз даних вказує на відносно низькі показники урожайності, що говорить нам про певні негативні тенденції у розвитку даної агропромислової категорії.

Зовнішня торгівля характеризується Індексами фізичного обсягу, цін Пааше та умов торгівлі. Дані Державної служби статистики представлені за УКТЗЕД на другому рівні класифікації, а саме за групою 12 «Насіння і плоди олійних рослин; інше насіння, плоди та зерно; технічні або лікарські рослини; солома і фураж». Дані на більш низьких рівнях не представлені Державною службою статистики, саме тому, більш глибокий аналіз не є можливим, а висновки щодо зовнішньої торгівлі ми можемо зробити тільки загальні по групі насіння і плоди олійних рослин [3].

Таблиця 1 – Індекси фізичного обсягу, цін Пааше та умов торгівлі у зовнішній торгівлі України товарами групи 12 у 2022 році

Код і назва товарів з УКТЗЕД	Індекс фізичного обсягу		Індекс цін		Індекс умов торгівлі	
	експорт	імпорт	експорт	імпорт	кількісний	ціновий
12 «Насіння і плоди олійних рослин»	173,6	73,4	88,9	108,9	236,5	81,7

Джерело: таблицю створено автором на основі опрацьованих даних: Ukrainian Statistical Information Base. State Statistics Service of Ukraine [2]

Дані показники вказують на різні аспекти зовнішньої торгівлі України товарами групи 12 у 2022 році. Збільшення індексу фізичного обсягу експорту свідчить про зростання кількості експортованих товарів даної групи. Індекс цін вказує на цінове превалювання імпортованих товарів категорії. Індекс умов торгівлі показує, що кількісні умови є вигіднішими для експорту ніж для імпорту, що може свідчити про перевагу в торговельних умовах.

Загальною тенденцією є активний експорт товарів групи 12 з України, індекс фізичного обсягу який перевищує індекс цін, вказує на вигідні умови для експортування товарів категорії.

Нижче розглянемо структуру зовнішньої торгівлі України за групою 12 «Насіння і плоди олійних рослин; інше насіння, плоди та зерно; технічні або лікарські рослини; солома і фураж» за 2022 рік (табл. 2).

Таблиця 2 – Структура зовнішньої торгівлі України за групою 12 за 2022 рік

Код і назва товарів згідно з УКТЗЕД	Експорт			Імпорт		
	тис. дол. США	у % до 2021	у % до загального обсягу	тис. дол. США	% до 2021	у % до загального обсягу
12 «Насіння і плоди олійних рослин»	3757692,3	54,3	8,5	359175,6	9,9	0,6

Джерело: таблицю створено автором на основі опрацьованих даних: Ukrainian Statistical Information Base. State Statistics Service of Ukraine [2]

Загалом, експорт товарів групи 12 збільшився, показавши значний приріст у порівнянні з попереднім роком, а саме 54,3%. Це може бути результатом збільшеного попиту на насіння і плоди олійних рослин на міжнародному ринку або покращення торговельних умов для цих товарів. З іншого боку, імпорт скоротився на 20,1% в порівнянні з 2021 роком та частка даної групи в загальному обсязі дорівнює 0,6%, що говорить нам про те, що в умовах повномасштабного вторгнення імпортування ріпаку не є першочерговим, також можливі перешкоди з логістикою та питання безпеки перевезень.

За даними UN Comtrade 51 країна є експортерами ріпаку. Причому, найбільшим експортером в світі у 2022 році стала Австралія як за торговою вартістю, так і за обсягом експорту. Найдорожче ріпак експортувала Франція – 1,006 дол США за кілограм, причому за обсягами експорту вона знаходиться на 4 місці. Говорячи про Україну, можливо помітити, що країна стабільно тримається у топ-5 найбільших експортерів [4], та при значному обсязі експорту вартість за 1 кг є найнижчою (0,4961 дол США), що є в два рази дешевше за французький ріпак [5]. Проаналізуємо динаміку експорту ріпаку Україною, дослідивши даний ринок за період 2018- 2022 років. Аналізуючи дані за різні роки, визначимо тенденції у зміні обсягів експорту ріпаку, оцінивши зміни у вартості та обсягах експорту, які зможуть вказати на зміну кон'юнктури ринку (табл. 3).

Таблиця 3 – Динаміка експорту ріпаку Україною за 2018-2022 рр.

Рік	Торгова вартість (дол. США)	Вага нетто (кг)	Вартість 1 кг (дол. США /кг)
2018	999231076	2413913481	0,4139465
2019	1266713621	3121749247	0,4057705
2020	987701290	2336845851	0,4226643
2021	1330112620	2271587817	0,5855431
2022	1448056210	2918673053	0,4961351

Джерело: таблицю створено автором на основі опрацьованих даних: UN Comtrade Database[5]

Проведемо аналіз даних використовуючи показники абсолютного приросту, темпів зростання та приросту (табл. 4).

Таблиця 4 – Розрахункова таблиця динаміки експорту ріпаку Україною за 2018-2022 рр.

Рік	Торгова вартість (дол. США)	Абсолютний приріст		Темп зростання		Темп приросту, %	
		ланцюговий л	базисний б	Т _л	Т _б	Т _{пр.л}	Т _{пр.б}
2018	999231076	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д
2019	1266713621	267482545	267 482 545	126,77	126,77	26,769	26,769
2020	987701290	-279012331	-11 529 786	77,974	98,846	-22,03	-1,154
2021	1330112620	342411330	330 881 544	134,67	133,11	34,667	33,114
2022	1448056210	117943590	448 825 134	108,87	144,92	8,8672	44,917

Джерело: таблицю створено автором на основі опрацьованих даних: UN Comtrade Databas[5]

У 2019 році абсолютний приріст вартості експорту в порівнянні з 2018 роком склав 267 482 545 дол. США, що говорить нам про стрімке зростання експорту України ріпаку. Це підтверджують як темп зростання (126,77%) та темп приросту (26,769%). Тоді як в 2020 році в порівнянні з 2019 роком абсолютний приріст торгової вартості був від'ємним (найгірший результат за вивчаємий період) та склав -279 012 331 дол. США. Темп зростання склав 77,974% та відповідно темп приросту – -22,03%. На нашу думку це пов'язано з початком пандемії коронавірусної хвороби, який став «шоковим» явищем для економіки, а карантинні обмеження вплинули на умови перевезення та попиту ріпаку. Найбільший абсолютний приріст торгової вартості було зафіксовано в порівнянні 2021 року з 2020 (342 411 330 дол. США), що є індикатором відновлення та росту після складних умов попереднього року. Темп зростання в цьому періоді становив 134,67%, а темп приросту – 34,667%. Ці позитивні показники можна пояснити послабленням карантинних обмежень та стабілізацією ситуації на ринку. У 2022 році, знову ж таки, спостерігається абсолютний приріст вартості експорту, але вже в порівнянні з 2021 роком. Такий приріст склав 117 943 590 дол. США. Темп зростання становить 108,87%, а темп приросту – 8,8672%.

За результатами аналізу бачно, що експорт ріпаку набирає обертів після відновлення економіки та попиту навіть у мовах початку повномасштабного вторгнення. Однак, загальні тенденції вказують на певне відновлення та стабілізацію з року в рік.

Розглянемо детальніше імпорتنі потоки України на ринку ріпаку за 2022 рік (табл. 5).

Таблиця 5 – Імпорт ріпаку в Україну за 2022 рік

№ п/п	Країна імпортер	Торгова вартість, дол. США	Вага нетто, кг	Вартість 1 кг дол. США /кг
1	Німеччина	122921367	183410076	0,6702
2	Великобританія	79749956	117111000	0,680977
3	Румунія	76238980	133589990	0,570694
4	Португалія	60706605	76149250	0,797206
5	Турція	42942958	72177422	0,594964
6	Словаччина	31360194	50881600	0,616337
7	Чехія	28287792	43808900	0,645709
8	Латвія	3244599	5300260	0,612158
9	Республіка Молдова	1377674	2966310	0,46444
10	Естонія	800984	1440520	0,556038
11	Іспанія	493	26	18,96154
Всього	Світ	447631602	686835354	0,651731

Джерело: таблиця створена автором на основі опрацьованих даних: UN Comtrade Databas[5]

За результатами дослідження можливо сказати, що загальна торгова вартість імпортованого ріпаку становить 447631602 дол. США вагою нетто в 686835354 кг. Німеччина є основним імпортером ріпаку в Україну за торговою вартістю та обсягом ваги. Імпорт також здійснюється з Великобританії, Румунії, Португалії та інших країн, проте їхні обсяги набагато менші порівняно з Німеччиною. Середнє значення вартості за 1 кг ріпаку становить приблизно 0,65 дол. США. Іспанія вирізняється високою вартістю за 1 кг, що може бути пов'язано з певними характеристиками або видами ріпаку, які вони імпортували. Світовий імпорт ріпаку до України становить значну суму, що свідчить про попит на цей продукт на світовому ринку. Загалом, можливо сказати, що Україна взаємодіє з різними країнами для задоволення свого попиту на ріпак.

Ретроперспективні дані за 2019 рік виглядають наступним чином (табл. 6).

Таблиця 6 – Імпорт ріпаку в Україну за 2019 рік

№ п/п	Країна імпортер	Торгова вартість, дол. США	Вага нетто, кг	Вартість 1 кг, дол. США /кг
1	Франція	181311578	418523638	0,433217
2	Великобританія	44384517	95637900	0,464089
3	Португалія	38156734	88574970	0,430785
4	Білорусь	320700	808940	0,396445
5	Чехія	294762	734600	0,401255
6	Іспанія	29803	62752	0,474933
Всього	Світ	264498094	604342800	0,437662

Джерело: таблиця створена автором на основі опрацьованих даних: UN Comtrade Databas[5]

Загальна торгова вартість імпортованого ріпаку становить 264498094 дол. США вагою нетто в 604342800 кг. Франція є основним імпортером ріпаку в Україну, займаючи перше місце за торговою вартістю та обсягом ваги. Великобританія та Португалія також є значущими імпортерами, проте залишаються позаду Франції за вартістю та обсягом ваги імпортованого ріпаку. Вартість за 1 кг ріпаку основних імпортерів (Франція, Великобританія, Португалія) залишається в стабільних межах, близько 0,43-0,47 дол. США за кілограм. Білорусь, Чехія та Іспанія вносять невеликий внесок в імпорт, але важливо враховувати їхню роль у розширенні географії ринків.

Загальною тенденцією імпорту ріпаку в Україну є стабільність у співпраці з основними партнерами, такими як Німеччина, Франція, Великобританія та Португалія. Причому, можливо помітити, що існує тенденція до розширення країн-імпортерів з кожним роком. Німеччина виступає як провідний імпортер за торговою вартістю та обсягом ваги, що свідчить про сильні економічні зв'язки між обома країнами. Середня вартість за 1 кг ріпаку залишається стабільною протягом досліджених років, що свідчить про певну консистентність цін на ринку. Загалом імпорт ріпаку в Україну є важливим елементом її зовнішньоекономічних зв'язків, а стабільність та розширення партнерів свідчать про раціональне управління зовнішньою торгівлею.

Висновки. Проведений аналіз ринку ріпаку показує динамічний розвиток та постійні зміни в середовищі. Підвищення середньої вартості за одиницю продукції може свідчити про наявність таких тенденцій на ринку, як поліпшення якості або зміни в попиті та пропозиції.

Повномасштабне вторгнення в Україну впливає на її експорт ріпаку, але конкурентоспроможність зберігається завдяки демократичній ціні. Загальною тенденцією залишається підвищення конкуренції та важливості демократичних цін для забезпечення стабільної позиції на світовому ринку ріпаку.

Щодо імпорту ріпаку в Україну, спостерігається стабільність у співпраці з основними партнерами, такими як Німеччина, Франція, Велика Британія та Португалія. Також, можна відзначити тенденцію до розширення країн-імпортерів з кожним роком. Німеччина виступає як провідний імпортер за торговою вартістю та обсягом, що свідчить про сильні економічні зв'язки між цими країнами. Середня вартість за одиницю ріпаку залишається стабільною, що свідчить про певну консистентність цін на ринку. Однак, розвиток ринку імпорту зазнав негативної динаміки, яка зумовлена впливом геополітичних подій та економічних труднощів. Ці фактори можуть впливати на логістику, фінансову стабільність та загальний попит на імпортований ріпак

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Chekhova, I. and Chekhov, S. (2019). Assessment of the efficiency of rape production in Ukraine. Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal, [Online], vol. 5, no. 3, pp. 141–151. (date of application 07.03.2024).
2. Ukrainian Statistical Information Base // State Statistics Service of Ukraine. URL: [State Statistics Service of Ukraine \(ukrstat.gov.ua\)](http://ukrstat.gov.ua) (date of application 07.03.2024).
3. Korepanov O. I., Sobolev V. M., Chala T. G. and others (2021). International statistics. V. N. Karazin Kharkiv National University. 444 p. (date of application 07.03.2024).
4. Top Countries in Production of Rapeseed Oil // NationMaster. URL: [Top countries for Production of Rapeseed Oil \(nationmaster.com\)](http://nationmaster.com) (date of application 07.03.2024).
5. UN Comtrade Database. URL: [UN Comtrade](http://uncomtrade.org) (date of application 07.03.2024).